

FEJES ERIK

A katona büntető anyagi jogi fogalma a magyar jogrendben

Azon bűncselekményeket, melyek elkövetője tettesi minőségben kizárólag valamely törvényben meghatározott speciális tulajdonsággal rendelkező egyén lehet, különös bűncselekményeknek (*delictum proprium*) nevezzük. A személyes kvalifikáltság kapcsolódhat életkorhoz, állampolgársághoz, családjogi, illetve eljárásjogi kötelezettségek teljesítéséhez, valamint hivatáshoz.¹ A speciális alanyok ezen utóbbi csoportjába tartoznak a Btk. XLV. Fejezetében írt katonai bűncselekmények tettesei. Az alany megjelölésére – a bárki által elkövethető (közönséges) bűncselekményekhez hasonlóan – ezen deliktumok tényállásai is az „aki” megnevezést használják, ugyanakkor katonai bűncselekményt a Btk. 127. § (3) bekezdése értelmében kizárólag katona követhet el.

Büntetőjogunk 2013. július 1. napjától hatályos rendelkezése szerint a Magyar Honvédség tényleges állományú², a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai minősülnek katonának.³

Írásomban a katona büntető anyagi jogi fogalmának megalapozottságát vizsgálom. A speciális alanyiság jogdogmatikai hátterének megvilágítását követően áttekintem a jogtörténeti hagyományokat, majd a levonható következtetések alapján kritika alá vonom büntetőjogunk fentiekben ismertetett rendelkezését. Végezetül a jogalkalmazás során felmerülő fontosabb kérdések megválaszolásával igyekszem rámutatni, miért bír jelentőséggel a fogalom-meghatározás.

A katonai bűncselekmények jogi tárgya és a katona büntető anyagi jogi fogalmának kapcsolata

Az ország függetlenségének, területi épségének, határainak, valamint törvényes rendjének védelme, a közbiztonság és a közrend fenntartása, illetőleg – részben ezek

által – az emberek sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogai érvényesülésének biztosítása az állam kötelessége.⁴

Magyarország ezen alkotmányos kötelezettségeit a Magyar Honvédség, a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok fenntartásával és működtetésével biztosítja, melyek hatékonyságáról akkor beszélhetünk, ha egységes irányítás szerint működnek, soraikban pedig szigorú függelmi, illetőleg szolgálati rend, valamint fegyelem uralkodik.

- A fegyelem a jogszabályokban, belső rendelkezésekben és az előjárók által meghatározott követelmények teljesítését, végrehajtását jelenti, melynek megvalósítása és fenntartása minden katona kötelessége.⁵ A fegyelem – Helmut von Moltke találó megfogalmazása szerint – „a hadsereg lelke, amely nélkül az a háborúban hasznavehetetlen, a békében pedig veszedelmes.”⁶
- A szolgálati rend a kötelességek teljesítéséhez és a feladatok végrehajtásához szükséges, jól kidolgozott és a gyakorlatban érvényesülő szervezeti és működési rendet, a jogosultságoknak és kötelezettségeknek mindenki számára történő pontos meghatározását, a katonai élet- és szolgálat minden területére kiterjedő tevékenység személyi és dologi feltételeinek biztosítását jelenti. A katonai szolgálati rendet – mint a katonai fegyelem megteremtésének és folyamatos fenntartásának alapját – mindenkor be kell tartani és tartatni.⁷
- A függelem a szolgálati rend és fegyelem alapja, biztosítja az előjáró és más szolgálati közeg, illetve feljebbvaló jogát a parancs és egyéb rendelkezés adására, valamint meghatározza az alárendelt kötelezettségét a parancs teljesítésére.⁸

A hon- és rendvédelmi szervek rendeltetésszerű működésének fenntartásához fűződő társadalmi érdek, mint a katonai bűncselekmények általános jogi tárgya tehát feltételezi a fegyelmet, a szolgálati rendet, illetőleg a függelmi viszonyokat sértő magatartások elleni hatékony fellépést.

E tényezők érvényesülése azonban csak a katonai testületek és a kötelékükhöz tartozó személyek között fennálló sajátos jogviszony keretei között bír jelentőséggel. A hon- és rendvédelmi szervezetek hatékony működését ugyanis a katonák személyes felelősségérzetén alapuló engedelmisségi készsége biztosítja, mely alapján az álló-

¹ Btk. 198. § (1) bekezdés, 208. §, 258. §, 277. §, 305. §; *Belovics Ervin – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: Büntetőjog I. – Általános rész.* HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2014. 167., 302. o.

² A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 40. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Honvédség tényleges katonai állományba a hivatásos és szerződéses katonák, az önkéntes tartalékos katonai szolgálatot ellátók, a honvéd tisztjelöltek, a honvéd altiszt-jelöltek, valamint megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetését követően – a hadkötelesek tartoznak.

³ Btk. 127. § (1) bek.

⁴ Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés, 45. cikk (1) bekezdés, 46. cikk (1) és (3) bekezdései

⁵ 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 29.1. pont

⁶ Györffy László: *A katonai büntetőjog bölcsellete és oknyomozó története.* Pallas, Budapest, 1925. 25. o.

⁷ Szolgálati Szabályzat 29.2. pont

⁸ Uo. 29.3. pont

mány tagja – egyéni érdekeit háttérbe szorítva, a szolgálati rend által biztosított keretek között – végrehajtja a jogszabályokban foglaltakat, valamint az előjárói által meghatározottakat. Ennek során tiszteletben kell tartania az állam, valamint az állampolgárok közösségének érdekeit, a jogszabályokat, a szolgálati tekintélyt, végezetül pedig a szervezeti hierarchián belül elfoglalt pozíciójából adódó kötelességeit, így köteles felelősséggel viseltetni előjárói, illetve alárendeltjei iránt.

Mindezekből következik, hogy a hon- és rendvédelmi testületek állományába tartozó személyek speciális jogalanyiságát ezen sajátos jogviszony, illetőleg az abból fakadó álláskötelek alapozzák meg.⁹

Erre tekintettel a katonai deliktumok szinte kivétel nélkül sajátképi különös bűncselekmények, ami azt jelenti, hogy ha az elkövetési magatartást nem katonai valósítja meg, az nem minősül büntetendő cselekménynek. A nem sajátképi katonai bűncselekmények jellemzője ugyanakkor, hogy büntetési tételük súlyosabb, mint azon bűncselekményeké, melyeket az elkövetési magatartást megvalósító, ám személyes kvalifikáltsággal nem rendelkező személy követ el.¹⁰

Ma is érvényes tehát az a római jogban gyökerező elv, mely szerint némely elkövetési magatartás kizárólag akkor büntethető, ha alanya katona, míg más elkövetési magatartás súlyosabban büntetendő cselekmény megállapítására alkalmas, ha tette a katonai testületek tagja.¹¹

Jogtörténeti hagyományok

Az elméleti háttér megvilágítását követően tekintsük át, kik minősültek büntetőjogi értelemben katonának az egyes történelmi korszakokban.

Büntető anyagi jogunk első ismert forrásai, a hadirendtartások expressis verbis nem határozták meg, kik lehetnek alanyai a korabeli katonai deliktumoknak.¹² Ennek

ellenére az elkövetői kör jól meghatározható volt, hiszen a rendtartások hatálya – a római jogi hagyományokkal egyezően – csak azokra terjedt ki, akik megtartásukra a hadbíró előtt katonai esküt (*sacramentum militare*) tettek.¹³

A kiegyezést követően – az 1867. évi XII. törvénycikk 11. §-a alapján – hazánk jogrendjének részévé vált az 1855. évi január 15. napján kelt osztrák katonai büntető törvénykönyv, melynek III. cikke és 142. §-a kimondta, hogy katonai bűncselekmények alanyai azon (ún. *combattans*) személyek lehetnek, akik a katonai szolgálati eskü letétele által a katonai állásból folyó különös kötelességek teljesítését ünnepélyesen megfogadták.¹⁴ Ezen keretdiszpozíciónak tekinthető rendelkezést az 1868. évi XL. törvény 2. §-a és 54. §-a, az 1868. évi XLII. törvény 10. §-a, valamint a belügy- és honvédelmi miniszter által 1881. október 1. napján a magyar királyi csendőrség számára kiadott szervezeti és szolgálati utasítás 8. §-a töltötte ki tartalommal oly módon, hogy a császári nyílt parancs hatálya alá rendelték a hadsereg, a haditengerészet, a honvédség, a népfelkelés, azaz a fegyveres erők és a csendőrség – tényleges szolgálatot ellátó¹⁵ – állományát.¹⁶ Ezzel együtt a katonai egyéneket kivették az 1878. május 29. napján kihirdetett Csemegi-kódex (1878. évi V. törvénycikk) hatálya alól.¹⁷

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről a 1912. évi LXIII. törvénycikk 14. §-a felhatalmazta a Honvédelmi Minisztériumot, hogy a törvény hatályát – hivatásbeli kötelességeik megszűnése esetén – a hadi cikkekre fel nem esketett, tényleges szolgálatban álló azon katonai egyénekre is kiterjessze, akik a fegyveres erő mozgósítás alatt álló vagy már mozgósított részének állományába, avagy valamely hadifelszerelést felvett, illetőleg

katonai szabályzatát Bártfa városa bocsátotta ki a XV. század második felében. Pálffy Géza: *Katonai igazságszolgáltatás a királyi Magyarországon a XVI–XVI. században*. Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára, Győr, 1995. 66. o., Rhódy Alajos: *Érdekes adatok Bártfa szab. kir. város múltjáról*. Franklin, Budapest, 1903. 4–5. o.

¹³ Szilágyi Arthur Károly: *Értekezések a katonai büntetőjog köréből*. Grill, Budapest, 1896. 11., 66. o.

¹⁴ Az 1855. évi január 15-iki katonai büntető törvény a büntetésekről és vétségekről. Magyar Királyi Honvédelmi Ministerium, Budapest, 1901. 12–13, 93. o.

¹⁵ A tényleges szolgálat a kinevezés, illetve a bemutatás napjától (próbaszolgálatosok esetén a behívás napjától) a nem tényleges állományba való áthelyezésig vagy a szabályszerű elbocsátás napjáig állt fenn. Szervi határozványok és szolgálati utasítás a m. kir. honvéd bíróságok és hadbírói tisztikar számára (A-2, g.). Pallas, Budapest, 1911. 4. §

¹⁶ Vö. Gábor Gyula: *Tanulmányok a katonai büntetőjogból*. Budapest: Grill, Budapest, 1901. 7–8. o., A belügy- és honvédelmi m. kir. minister által, f. évi október hó 1-jén, a m. kir. csendőrség számára kiadott szervezeti és szolgálati utasítás. In: Magyarországi Rendeletek Tára (XV. évf. 4. füzet), Pesti Könyvnyomda Rt., Budapest, 1881. 1169. o.

¹⁷ Edvi Illés Károly: *A magyar büntetőtörvénykönyv magyarázata I*. Révai, Budapest, 1909. 61–62. o.

⁹ Vö. Cziáky Ferenc: *A magyar katonai büntetőjog*. Különlényomat a Magyar Rendőr VI. évfolyamának 6. számából, Hungária, Budapest, 1939. 5. o.

¹⁰ A Btk. 445. § (1) bekezdése szerinti előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak alapesetének büntetési tétele 3 évig terjedő szabadságvesztés, míg könnyű testi sértés miatt legfeljebb 2 év szabadságvesztés szabható ki. A súlyosabb büntetési tétel indoka abban keresendő, hogy ugyanazon elkövetési magatartás materiális jogellenessége számottevőbb, ha a bűncselekmény a speciális katonai életviszonyok keretei között valósul meg.

¹¹ „*Militum delicta sive admissa aut propria sunt aut cum ceteris communia: unde et persecutio aut propria aut communis est. Proprium militare est delictum, quod quis uti miles admittit.*” (D. 49. 16. 2.) „*Quaedam delicta pagano, aut nullam aut leviozem poenam irrogant militi vero graviorem*” (D. 48. 19. 14.) – lásd Mommsen, Theodor – Krüger, Paul (szerk.): *Corpus iuris civilis – Institutiones and Digesta I*. Cambridge University Press, Cambridge, 2014. 815., 836. o.

¹² Feltehető, hogy I. Mátyás (1458–1490) zsoldos hadserege is rendelkezett hadirendtartással, azonban hazánk első ismert

hadi állapotba helyezett erődített helynek védőőrségéhez tartoztak.

Habár az 1855. évi császári nyílt parancs rendelkezései sok esetben meghaladtak voltak, egy modern jogelvekre épülő magyar katonai büntető törvénykönyv megalkotására és kihirdetésére – különböző okok miatt – egészen 1930. január 31. napjáig várni kellett.¹⁸

A katonai büntető törvénykönyvről szóló 1930. évi II. törvénycikk 5. §-a értelmében a törvény hatálya azokra az egyénekre terjedt ki, akik a katonai büntetőbíráskodásnak alá voltak vetve. A személyi hatály ennek megfelelően – főszabályként – a honvédség és az egyéb katonailag szervezett testületek (testőrség, vámőrség, folyamőrség, csendőrség, méneskar, koronaőrség, valamint képviselőházi őrség¹⁹) tényleges állományába tartozó, valamint e szervezeteknél bármiféle katonai szolgálati alkalmazásban lévő személyekre terjedt ki.²⁰ Később a m. kir. rendőrség átszervezéséről szóló 2300/1944. M. E. rendelet 9. § (1) bekezdése a honvédség katonai büntető perrendtartásáról szóló 1912. évi XXXIII. törvénycikk hatályát és ezzel együtt a katona büntető anyagi jogi fogalmát a rendőrség tényleges szolgálatot teljesítő tagjaira is kiterjesztette.²¹

A katonai büntető törvénykönyvről szóló 1948. évi LXII. törvénycikk 2. § (2) bekezdése alapján katonai büntetett és katonai vétséget tettesként csak katona követhetett el, akikkel – a törvény 121. § (2) bekezdése értelmében – a katonai büntetőtörvények alkalmazása szempontjából a rendőrség tagjai is egy tekintet alá esnek. A törvény személyi hatályát az 1950. évi 5. törvényerejű rendelet (továbbiakban: tvr.) 1. § (1) bekezdése, az 1950. évi 6. tvr. 1. §-a, az 1951. évi 11. tvr. 1. §-a, az 1952. évi 6. tvr. 1. §-a és 2. §-a, az 1957. évi 8. tvr. 2. § (2) bekezdése, valamint az 1958. évi 16. tvr. 3. § (3) bekezdése

kiterjesztette az Államvédelmi Hatóság tagjaira, majd a letartóztatóintézeti alkalmazottakra (később: büntetés-végrehajtási testület), továbbá a tűzoltóság, a pénzügyőrség, a légoltalmi szervezet, valamint a fegyveres karhatalom tagjaira.²²

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény 103. § (1) bekezdése alapján – a Büntető Törvénykönyv hatálybalépéséről, végrehajtásáról és egyes szabálysértésekről szóló 1962. évi 10. törvényerejű rendelet 32. §-ára tekintettel – a fegyveres erők (néphadsereg, határőrség, karhatalom és légoltalom) tényleges állományú tagjain kívül katonának kellett tekinteni a rendészeti testületek (a rendőrség és a büntetés-végrehajtási őrség) tagjait is.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 122. § (1) bekezdése szerint a fegyveres erők (Magyar Néphadsereg, Határőrség) tényleges állományú tagjai, a fegyveres testületek (rendőrség, munkásőrség, büntetés-végrehajtási testület) hivatásos állományú tagjai, valamint azok minősültek büntető anyagi jogi értelemben katonának, akik tartalékos katonai szolgálatukat nem a fegyveres erőknél teljesítették.²³

A személyi hatályt érintő első intézkedés a munkásőrség 1989. október 20. napján történt feloszlása volt, majd 1990. március 1. napjától a büntetés-végrehajtási testület hivatásos állományú tagjai is kikerültek a személyi körből.²⁴

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének és működésének egységes, törvényi szintű szabályozása eredményeként 1996. március 27. napjától a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai is – büntető anyagi jogi értelemben – katonának minősültek.²⁵ Ezzel együtt azok, akik nem a fegyveres erőknél teljesítettek tartalékos katonai szolgálatot, kikerültek a személyi hatály alól.

A személyi kör 1996. szeptember 1. napján ismételtlen kiegészült a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjaival.²⁶

A haderőreform keretében 2005. január 1. napján megszüntették a fegyveres erők gyűjtőfogalmát, a határőrséget pedig a rendvédelmi testületek közé sorolták. Ezzel párhuzamosan átalakították a katona büntető anyagi jogi fogalmát, ami ezt követően a Magyar Honvédség tényleges állományú, a Határőrség hivatásos és szerződéses állományú tagjait, valamint a rendőrség, a büntetés-vég-

¹⁸ Az új katonai büntető törvénykönyv kérdésében az Osztrák–Magyar Monarchia fennállása alatt – a közös haderó miatt – megegyezésre kellett volna jutnia legalább az osztrák és magyar igazságügy- és honvédelmi miniszternek, valamint a közös hadügyminiszternek, emellett a későbbiekben a világháború, illetve annak következményei sem könnyítették meg a kodifikációt. Györffy László: *Értekezések a magyar katonai büntetőjog köréből különös tekintettel a honvédség katonai büntető perrendtartására (1912–XXXIII. T–C)*. magánkiadás, Pozsony, 1913. 8–9. o.

¹⁹ Schultheisz Emil: *A katonai büntetőtörvény (1930. évi II. törvénycikk) magyarázata*. I. Kötet – Általános rész, Politzer Zsigmond és Fia, Budapest, 1931. 25. o.

²⁰ A katonai büntetőbíráskodásnak alávetett személyi kör teljes kifejtésére – területi korlátok miatt – nem vállalkozhattam, így csak felsorolom a vonatkozó jogszabályokat: 1912. évi XXXIII. törvény 9. §, 11. §, 13. §, 1921. évi XXXII. törvény 80. §, 1921. évi XLIX. törvény 26. §, 34. §, 122.295/1922. B.M. IV/d. számú rendelet (folyamőrség), 1924. évi XIX. törvény 15. § (vámőrség), 1930. évi III. törvény 7–8. §, 60–64. §, 68. §, 98. § – lásd bővebben: Apáthy Jenő: *A katonai bíráskodás terjedelméről*. Különlenyomat az Ügyvédek Lapja 1921. évi 7., 8., 9. számában megjelent cikksorozatból – Hungária Nyomda, Budapest, 1921.

²¹ Magyarországi Rendeletek Tára, LXXVIII. évf. (1944) 1. sz. 1063–1065. o.

²² Vö. Kovács Zoltán (szerk.): *A katonai büntetőjog kézikönyve*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1958. 40–41. o.

²³ 1976. évi I. törvény a honvédelemről 16. § (1) bekezdés, 17. § (1) bekezdés

²⁴ 1989. évi XXX. törvény a munkásőrség megszüntetéséről, 1989. évi XXV. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról 1. §

²⁵ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról 85. §

²⁶ 1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról 332. § (5) bekezdés

rehajtási szervezet és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjait jelölte.²⁷

2008. január 1. napján a Határőrség beolvadt a rendőrségbe, ezért a Btk. 122. § (1) bekezdése – a vonatkozó kitétel hatályon kívül helyezésével – ismét módosult.²⁸

Végül 2013. január 1. napjától az – akkor felállított – Országgyűlési Őrség tagjait is a személyi körbe vonták.²⁹

E – talán kissé száraz – jogtörténeti kitekintés célja annak szemléltetése volt, hogy a törvényhozás a rendszerváltásig döntően figyelemmel volt a fentiekben ismertetett jogdogmatikai alapvetésekre és a katonai testületek, valamint a kötelékükbe tartozó személyek között fennálló speciális jogviszonyt tekintette a szabályozás alapjának. A jogszabályhelyet érintő nagyszámú törvénymódosítás is jól mutatja azonban, hogy az ezt követő időszakban esetenként kellő körütekintés nélkül határozták meg a katonai büntető anyagi jogi fogalmát.³⁰

A katonai büntető anyagi jogi fogalmának kritikája

A jogdogmatikai alapok vizsgálata során megállapítottuk, hogy a katonai bűncselekmények speciális alanyisága a katonai testületek és a kötelékükhez tartozó személyek között fennálló sajátos jogviszonyra vezethető vissza, így nem mellőzhetjük áttekinteni, kik tartoznak a szolgálati törvények személyi hatálya alá.

Szolgálati viszonyuk jellege alapján a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 1. § (1) bekezdése alapján a Magyar Honvédség hivatásos és a szerződéses állományú tagjait, a tényleges szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékosokat, a honvéd tisztjelölteket és a honvéd altiszt-jelölteket, továbbá a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény 1. § (1) bekezdése alapján a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, az Országgyűlési Őrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjait tekinthetjük katonáknak.

Ha a felsorolást összevetjük a katonai büntető anyagi jogi fogalmával, láthatjuk, hogy a pénzügyőrök annak ellenére sem lehetnek a katonai bűncselekmények tettesei, hogy szolgálati jogviszonyuk jellege és abból fakadó kö-

telmeik nem különböznek a rendvédelmi testületek állományába tartozó más személyekétől.³¹

A törvényhozó sajnálatos módon nem adta indokát, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjait, miért nem tekinti büntető anyagi jogi értelemben katonának, így az átgondolatlanak tűnő szabályozás elvi alapjainak értékelésére sem vállalkozhatunk.

Megjegyzést érdemel azonban, hogy az új Btk. – törvényhozás által elfogadott szövege – a katonai büntetőjogi fogalmát jelentősen leszűkítette. Egyrészt a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjait nem tekintette büntetőjogi értelemben vett katonának. Másrészt a rendőrség hivatásos állományú tagja csak akkor minősült volna katonának, ha csapaterős feladatot hajt végre vagy őrszolgálatot lát el, a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagja akkor, ha kötelékben lép fel, tömegoszlatást végez vagy őrszolgálatot lát el, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv tagja pedig akkor, ha konkrét veszélyelhárítást végez vagy meghatározott fokozatú készségben van.

Sajnos a törvény indoklása ez esetben sem tér ki e megszorítás elvi alapjaira, ugyanakkor a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény 318. § (10) bekezdése még a hatályba lépést megelőzően elvetette ezt a – jogdogmatikai alapokkal össze nem egyeztethető – megoldást. E törvényi rendelkezés – a Magyar Honvédség tényleges állományú, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai mellett – jogviszonyuk jellege alapján a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjait is katonának minősítette, azonban az új Btk. – az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi LXXVIII. törvény 19. § (1) bekezdésében foglaltak eredményeképpen – végül mégsem ezzel a kellően megalapozott törvényszöveggel lépett hatályba.

E körben indokolt utalni a hon- és rendvédelmi szerveknél tapasztalható demilitarizációs folyamatra is, melynek eredményeként egyre több – büntető anyagi jogi értelemben katonának nem minősülő – polgári alkalmazott teljesít szolgálatot katonai testületeknél. Habár ezen személyi kör is megvalósíthat a fegyelmet, a szolgálati rendet, illetőleg a függelmi viszonyokat sértő vagy veszélyeztető magatartásokat, katonai bűncselekmények elkövetése miatt kizárólag részesi minőségben vonhatóak felelősségre. A hon- és rendvédelmi szervek rendeltetésszerű működését veszélyeztető cselekményeik esetén ugyan helye lehet fegyelmi eljárásnak, azonban az ennek keretében kiszab-

²⁷ 2004. évi CIV. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról 4. § (1) bekezdés, 2004. évi CXXXI. törvény a büntető jogszabályok módosításáról 1. §

²⁸ 2007. évi XC. törvény a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról 21. § (1) bekezdés a) pontja

²⁹ 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről 148. § (4) bekezdés

³⁰ Nem világos például, milyen megfontolás vezetett a büntetés-végrehajtási testület állományába tartozó személyek státuszának többszöri módosításához.

³¹ Vö. Szilvássy György Péter: *Alkotmányjogi megjegyzések a katonai büntetőjoghoz*. In: Társadalom és Honvédelem XVII. évf. 3–4. szám, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2013. 553–561. o.

ható szankciók nem feltétlenül alkalmasak a katonai tettelemek zavartalan működésének biztosítására.³²

Mindezek okán – a jogdogmatikai háttér, illetőleg a történeti hagyományok figyelembevételével – indokoltnak tűnik a katonai büntető anyagi jogi fogalmának jövőbeni újragondolása.

A katonai büntető anyagi jogi fogalmának gyakorlati jelentősége

Végezetül indokoltnak látom összegezni a katonai büntető anyagi jogi fogalmával összefüggő azon alapvetéseket, melyek problémát okozhatnak a jogalkalmazók számára.

I. A katonai bűncselekmények elkövetője tettesi minőségben kizárólag katona lehet, azonban részesként bárki szóba jöhet.

II. Valamennyi katonai bűncselekmény esetén katonai büntetőeljárásnak van helye, azonban katonai büntetőeljárásra nem csak a katonai bűncselekmények tartoznak.³³

III. A büntető anyagi jogi értelemben katonának minősülő személyek által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmények esetén is helye lehet a Btk. 135. §-a szerinti katonai büntetések (lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése, rendfokozatban visszavetés, várakozási idő meghosszabbítása) alkalmazásának.³⁴

³² A katonai büntető törvénykönyvről szóló 1930. évi II. törvény-cikk – a honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló 1912. évi XXXIII. törvény-cikk 11. § 4. pontja alapján – ezt a felemás helyzetet is megfelelően rendezte, amikor katonának minősítette a rangosztályba sorozott azon nem-tényleges katonai egyéneket, akik katonai szolgálati alkalmazásban álltak.

³³ Vö. Be. 470. §

³⁴ Ez egyenesen következik abból, hogy a Btk. rendelkezéseit a katonákra a XII. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

AZ ÚJ BTK. ÉS A KAPCSOLÓDÓ JOGFORRÁSOK, BÍRÓSÁGI IRÁNYMUTATÁSOK

Második, aktualizált kiadás

SZERKESZTŐ: **Czine Ágnes**

LEKTOR: **Kónya István**

A Büntető Törvénykönyv hatálybalépésével kezdődő új jogállapot áttekintéséhez nyújt segítséget ez a forrásgyűjtemény. Arra szolgál, hogy a bírák, az ügyészek, az ügyvédek, a nyomozó hatóság, valamint a büntetőjog iránt érdeklődők a tárgyalótermekben és azon kívül is gyors eligazodást nyerjenek a különböző jogforrásokról. A kötet a 2013. július 1-jén hatályba lépett Btk. értelmezéséhez, napi alkalmazásához nyújt elengedhetetlen segítséget.

Ehhez igazodik a kiadvány szerkezete. A vázat a Büntető Törvénykönyv normaszövege adja, melynek rendelkezéseire a mű hozzárendeli a vonatkozó indoklás lényeges tartalmát, valamint a hatálybalépéséhez kötődő esetleges törvényi rendelkezéseknek, az Alaptörvény egyes cikkeinek, a háttérjogszabályoknak és az Európai Unió joga – a tisztességes eljárás legfontosabb esetjogát is magában foglaló – kapcsolódó rendelkezéseinek a releváns részeit.

Mindezt követi – szintén a törvénykönyv egyes rendelkezéseinél – a jogértelmezés, élén az Alkotmánybíróság vonatkozó határozataival, melyeket a Kúria (illetve jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság) releváns jogegységi határozatait és legutóbb felülvizsgált BK véleményei követnek. A gyűjteményt a közzétett elvi határozatok és eseti döntések továbbra is irányadó részei zárják.

A 2014. februári kiadás nagy sikerére tekintettel jelentetjük meg újra a könyvet. A második, aktualizált kiadás – 2016. május 1-jei lezárással – feldolgozza a joganyagban időközben bekövetkezett változásokat, valamint a joggyakorlat bővülését, így azon kúriai iránymutatásokat, elvi határozatokat és eseti döntéseket is, melyek már a 2012. évi C. törvényre tekintettel születtek.

Ára: 6990 Ft

WEBES VÁSÁRLÁS
-5%